

גיד הנשה

פרק שביעי - תולין

גיד הנשה נהג בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחלין ובמקדשים. ונהג בבהמה ובחיה, בנרף של ימין ובנרף של שמאל. ואינו נהג בעוף, מפני שאין לו כף^א. ונהג בשליל בן ט' חי שנמצא בבהמה שחוטה, רבי יהודה אומר אינו נהג בשליל. וחלבו שומנו של גיד מתריב. ואין הטבחין נאמנין על גיד הנשה לומר נטלנו אותו, וכן אין נאמנין על החלב, שטרח להם לחטט אחריהם דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים נאמנין עליו ועל החלב:

שולח אדם ירך לנכרי שגיד הנשה בתוכה, ואין לחשוש שהרואה ששולחה, יקנהו מן הנכרי ויסמוך שכבר ניטל גידה מפני שמקומו נפר. הנוטל גיד הנשה צריך שיטול את כלו יחטט אחריו, רבי יהודה אומר כדי לקיים בו מצות נטילה חותכו מלמעלה ודיו:

א גיד הנשה נהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחלין ובמקדשים. ונהג בבהמה ובחיה בנרף של ימין ובנרף של שמאל. ואינו נהג בעוף מפני שאין לו כף. ונהג בשליל. רבי יהודה אומר אינו נהג בשליל. וחלבו מתריב. ואין הטבחין נאמנין על גיד הנשה דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים נאמנין עליו ועל החלב:

ב שולח אדם ירך לנכרי שגיד הנשה בתוכה מפני שמקומו נפר. הנוטל גיד הנשה צריך שיטול את כלו. רבי יהודה אומר כדי לקיים בו מצות נטילה:

רבינו עובדיה מברטנורא

של גיד מותר לדברי הכל, אלא שישראל קדושים נהגו זו איסור: ואין הטבחים נאמנים – לומר נטלנוהו. מפני שטורח הוא להם לנטות אחריו. ואין הלכה כרבי מאיר: ב. שולח אדם ירך לנכרי וכו' – ואין חוששים שמא יראנה ישראל כששולחה לו ויחזור ויקנה אותה מן הנכרי ויאכלנה צגידיה. כיון דשלימה היא, מקומו של גיד הנשה היה ניכר אם נחטט הימנה, והלוקח מצדן שלא ניטל ונטלו: שיטול את כולו – יחטט אחריו: לקיים בו מצות נטילה – גוממו

א. גיד הנשה. ובמוקדשים – אפילו עולה שכולה כליל, מוזיא את הגיד ומשליכו על האפר הנצור צמוצח הקרוי תפות, ואינו מקריצו עם הצער: שאין לו כף – אין לו כף ירך דומה לשל אדם שהוא עגול, אלא הצער שעל הקולית של עוף צרוצו הוא. ואם נמצא עוף שיש לו כף עגול, גיד הנשה שלו אסורה: ונהג בשליל – כן משעה חי הנמצא צנהמה: רבי יהודה אומר אינו נהג בשליל – ואין הלכה כרבי יהודה: וחלבו – של שליל מותר. פירוש אחר וחלבו, של גיד. כלומר שומנו

מקור חיים

א. הבשר שעל הירך נקרא כף, ע"ש שהוא גבוה ועגיל ודומה לכף, ובעוף הוא רחב ואינו דומה לכף. ב. ואתאי ככו"ע. וברע"ב הביא פירוש דקאי על חלבו של שליל, ולפי"ו אתאי רק כו' יהודה, דלדידי כי היכי דאין גיד הנשה נהג בשליל, ה"ה דאין איסור בחלבו. ובתוי"ט תמה עליו מה דחזיקה לאוקמי דלא ככו"ע, וגם הרמב"ם פי' שומנו של גיד וככו"ע.

ג האוכל מגיד הנִּשֶׁה כּוֹזֵת סוֹפֵג אַרְבָּעִים. אָכְלוּ וְאִין בּוֹ כּוֹזֵת חֲבִיב. אָכַל מִזֶּה כּוֹזֵת וּמִזֶּה כּוֹזֵת סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים:

האוכל מגיד הנִּשֶׁה כּוֹזֵת, סוֹפֵג אַרְבָּעִים. אָכְלוּ לְכוּלּוֹ וְאִין בּוֹ כּוֹזֵת, חֲבִיב דְהוּי בְרִיָּה. אָכַל מִזֶּה מִשַׁל יֶרֶךְ יִמִּין כּוֹזֵת וּמִזֶּה מִשַׁל שְׂמאל כּוֹזֵת, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים דְסִיל אֵינוֹ נוֹהֵג אֵלָּא בִּימִין:

ד יֶרֶךְ שְׁנַתְּבַשֵּׁל בְּהָ גִיד הַנֶּשֶׂה אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתָן מַעַם הָרִי זוֹ אֶסְוֶרָה. בִּיצֵד מְשַׁעְרִין אוֹתָהּ כְּבֶשֶׂר בְּלֶפֶת:

יֶרֶךְ שְׁנַתְּבַשֵּׁל בְּהָ גִיד הַנֶּשֶׂה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּגִיד בְּנוֹתָן טַעַם שִׁיעוֹר שְׂיוֹכַל לִיתֵן טַעַם בְּהִירָךְ, הָרִי זוֹ אֶסְוֶרָה. בִּיצֵד מְשַׁעְרִין אוֹתָהּ, כְּבֶשֶׂר בְּלֶפֶת כֵּאלִיל הַגִּיד בֶּשֶׂר וְהִירָךְ לִפְתֵּי:

ה גִּיד הַנֶּשֶׂה שְׁנַתְּבַשֵּׁל עִם הַגִּידִין בּוֹמֵן שְׁמִכִּירוֹ בְּנוֹתָן מַעַם. וְאִם לָאוּ בְּלֵן אֶסְוִירִים וְהֶרְטָב בְּנוֹתָן מַעַם. וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל נְבֵלָה, וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל דָּג מְמַא שְׁנַתְּבַשְׁלוֹ עִם הַחֲתִיכוֹת בּוֹמֵן שְׁמִכִּירוֹ בְּנוֹתָן מַעַם. וְאִם לָאוּ בְּלֵן אֶסְוִירוֹת וְהֶרְטָב בְּנוֹתָן מַעַם:

גִּיד הַנֶּשֶׂה שְׁנַתְּבַשֵּׁל עִם הַגִּידִין שֶׁל הֵיתָר, בּוֹמֵן שְׁמִכִּירוֹ לְגִיד הַנֶּשֶׂה, בְּנוֹתָן טַעַם אִם יֵשׁ בְּגִיד הַאִיסוֹר כְּדִי לִיתֵן טַעַם בְּכָל הָאֲחֵרִים, כּוֹלֵם אֶסְוִירִים, וְאִם אֵין בּוֹ כְּדִי לִיתֵן בְּהֵם טַעַם, מוֹצִיא הַאִיסוֹר, וְכוֹלֵם מוֹתְרִים, וְאִם לָאוּ שְׁאִין מְכִירוֹ, בְּלֵן אֶסְוִירִים דְּבִרְיָה אֵינָה בְּטִילָה, וְהֶרְטָב, בְּנוֹתָן טַעַם וְאִם אֵין בְּגִיד הַאִיסוֹר כְּדִי לִיתֵן טַעַם בְּגִידֵי הַהֵיתָר וּבְרוֹטָב, הַרוֹטָב מוֹתֵר. וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל נְבֵלָה וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל דָּג מְמַא שְׁנַתְּבַשְׁלוֹ עִם הַחֲתִיכוֹת, בּוֹמֵן שְׁמִכִּירוֹ, בְּנוֹתָן טַעַם, וְאִם לָאוּ בְּלֵן אֶסְוִירוֹת הוֹאִיל וְרֵאוּיִן לְהַתְּכַבֵּד בְּהֵן לִפְנֵי אֹרְחִין, חֲשִׁיבִי, וְאֵינֵם בְּטִלִּים, וְהֶרְטָב בְּנוֹתָן טַעַם:

ר ב י נ ו ע ו ב ד י ה מ ב ר ט נ ו ר א

מלמעלה ודיו: ג. אכלו ואין בו כוית חייב – משום דצריה הוא, חייב צל שהוא, כאלו נמלה כל שהוא שחייב: מזה כוית – מירך של ימין כוית, וכן מירך של שמאל: אינו סופג אלא ארבעים – דקצר ר' יהודה אינו נוהג אלא בשל ימין, דדריש היך המיומנת שצריך. ואין הלכה כרבי יהודה: ד. כבשר בלפת – רואין כאלו היך לפתות והגיד צשר, ואילו היה נותן טעם צשר כשיעור הגיד, צלפתות [כשיעור] היך, אסור. דשיעורים הלכה למשה מסיני, וגמירי דצחסי משערים, אף על פי שאילו היה כרוז או קפלוט היה צריך פחות או יותר. והא מתניתין אדחיא לה ואינה הלכה. דקיי"ל אין צנדין צנותן טעם, דצין נחבשל וצין נמלה וצין נללה, משליכו ומותר. ודוקא צו,

אצל צונמו יש צו צנותן טעם, ואם לא נטל צונמו אסור. ונותן טעם האמור צמין צמיו שאין אדם יכול להצמינו, משערין אותו צששים: ה. גיד הנשה שנתבשל עם הגידים – של היתר: בומן שמכירו – משליכו לחון ואין כאן אלא פליטמו: בנותן טעם – אם יש צגיד של איסור צנותן טעם צכל אלו, כולן אסורים: ואם לאו – שאינו מכירו, כולן אסורים – דצכל אחד יש לומר זה הוא, ולא צטיל צרוצא, דצצריה הוא חשבו וצריה לא צטלה: בומן שמכירין – לחתיכות האיסור, משערין צנותן טעם, ואי אין צהן כדי לתת טעם צשל היתר הרי השאר מותרות: ואם אין מכירין – כל החתיכות אסורות. דכל אחת יש לחוש ולומר שמהן זו היא. ואינה צטילה צרוב, הואיל וראויה

מקור חיים

ג. שיעורים הם הלכה למשה מסיני, ומקובל שבכך משערים אע"פ שאילו הי' כרוז או קפלוט הי' צריך פחות

נוהג בטהורה ואינו נוהג בפומא. רבי יהודה אומר אף בפומא. אמר רבי יהודה והלא מבני יעקב נאמר גיד הנשה ועדין בהמה טמאה מתרת להן. אמרו לו, בסיני נאמר ועד אז לא הוזהרו, אלא שנכתב במקומו לאחר שנאמר בסיני, כשסידר משה התורה, כתב מקרא זה במקום המעשה.

נוהג בטהורה ואינו נוהג בפומא. רבי יהודה אומר אף בפומא. אמר רבי יהודה והלא מבני יעקב נאמר גיד הנשה ועדין בהמה טמאה מתרת להן. אמרו לו בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו:

ר ב י נ ו ע ו ב ד י ה מ ב ר ט נ ו ר א

צמינו או מין זשאינו מינו, ואין שם כהן [או נכרי] שיטעום, משערינן אותו זמאה של חולין. ואם עלה וכלאי הכרם, משערים אותו זמאחיס. וכל השיעורים הללו משערים בכל מה שבקדרה, צרוטב וזמאחיס וזמבלין וזקפיה, והוא הדק דק שבשולי הקדרה. וכמו שהוא צל לפנינו משערינן ליה, ולא משערינן זמאי דצלע קדרה מן ההיתר, לפי שאף מן האיסור נצלע ונתמעט מכמות שהיה, דאטו דהיתרא צלע דאיסורא לא צלע: ר'. ואינו נוהג בטמאה – שאם אכל גיד הנשה של טמאה, למאן דאמר יש צגידים צנותן טעם, לוקה משום טמאה ולא משום גיד. ולמאן דאמר אין צגידים צנותן טעם, פטור מכלום, דצטורה עין הוא והתורה חייבה עליו, אצל צמאה אינו נוהג: מבני יעקב נאמר – ועדיין טמאה מותרת להן עד מתן תורה: אמרו לו – פסוק זה שהזהיר עליו צסיני נאמר, ועד סיני לא הוזהרו: אלא שנכתב במקומו – לאחר שנאמר צסיני, כשצא לסדר משה את התורה כתב המקרא הזה על המעשה, על כן הוזהרו צני ישראל אחרי כן שלא יאכלו גיד הנשה [לידע מאיזה טעם נאסר להם]. ואין הלכה כרבי יהודה:

להתכבד זה לפני הארוחים: והרוב מותר – אם אין צמחיות האיסור כדי לתת טעם צרוטב וזקפיה וזמאחיס. והלכה למעשה, צאיסור שנתערב צהיתר מין זשאינו מינו דליכא למיקם אטעמא, אם תרומה היא שנתערבה צחולין, יטעמנה כהן, ואם דבר איסור הוא, יטעמנו נחתום נכרי, אם אומר שאין צתערובת טעם התרומה או טעם האיסור, הכל מותר. והימנוהו רצנן לנחתום נכרי, כיון דמלאכתו הוא לא משקר, שלא יפסיד אומנתו. ואם נתערב מין צמינו דליכא למיקם אטעמא, או מין זשאינו מינו ואין כאן כהן או נכרי שנוכל לסמוך עליו, אם האיסור הוא מחלב ודם נבלות וטריפות שקנים ורמשים וצמהה ועופות ודגים טמאין וכיוצא בזה, משערים אותו צששים, אם יש ששים של היתר כנגד האיסור הכל מותר, ואם לאו, הכל אסור. וכן שומן של גיד הנשה, משערים אותו כנגד ששים של היתר. אצל כחל שנתצטל עם צשר משערים אותו צששים, וכחל מן המנין, מפני שאיסורו מדצרי סופרים. וציה שיש זה אפרוח שנתצטלה עם שאר צצים של היתר, צריכא ששים ואחת כנגדה. ואם האיסור הוא תרומה וחלה וצכורים. אם הוא מין

מקור חיים

או יותר. רע"ב. ד. למ"ד אין בגידין צנותן טעם, פטור מכלום דעין הוא, ובטהורה חייבה התורה עליו ולא בטמאה. ולמ"ד יש בגידין צנותן טעם, לוקה משום טמאה ולא משום גיד. רע"ב.

דם חטאת

פרק אחד עשר - זבחים

- א** דם חטאת שנתנו על הבגד הרי זה טעון כבוש. אף על פי שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות, שנאמר במקום קדוש תאכל, אחד הנאכלת ואחד הפנימית טעונות כבוש. שנאמר תורת החטאת, תורה אחת לכל החטאות:
- ב** חטאת פסולה אין דמה טעון כבוש בין שהיה לה שעת הבשר בין שלא היה לה שעת הבשר. איזו היא שהיה לה שעת הבשר, שלנה, ושנממאה, ושיצאה. ואיזו היא שלא היה לה שעת הבשר, שנשחטה חוץ לזמנה, וחוץ למקומה, ושקבלו פסולין (וורקו) את דמה:
- ג** נתנו מן הצואר על הבגד אינו טעון כבוש. מן
- דם חטאת שנתנו על הבגד, הרי זה טעון כבוש דכתוב זאת תורת החטאת ג' במקום קדוש תאכל ג' ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה חכבם במקום קדוש (ויקרא ו). אף על פי שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות שנאמר במקום קדוש תאכל, מ"מ אחד הנאכלת ואחד הפנימית שדמה טעון הזוי בפנים ואינה נאכלת, טעונות כבוש, שנאמר תורת החטאת, תורה אחת לכל החטאות:
- חטאת פסולה אין דמה טעון כבוש, בין שהיה לה לזמנה שעת הבשר לזריקה, בין שלא היה לה שעת הבשר. איזו היא שהיה לה שעת הבשר, שלנה דמה, ושנממאה, ושיצאה. ואיזו היא שלא היה לה שעת הבשר, שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה, ושקבלו פסולין וורקו את דמה:
- נתנו מן הצואר על הבגד, אינו טעון כבוש דכתוב אשר יזה מדמה על הבגד, וזה אינו ראוי להזאה כיון שלא נתקבל בבלי, מן

רבינו עובדיה מברטנורא

- א.** דם חטאת. טעון כבוש – כדכתיב (ויקרא ז) ולאשר יזה מדמה וגו' חכבם במקום קדוש: שנאמר במקום קדוש תאכל – וזהוהו ענינא כתיב: ואחד הפנימית – שדמן טעון הויה צפנים שאין נאכלות: שנאמר תורת החטאת – צרישא דהוה ענינא כתיב: תורה אחת לכל החטאות – ודוקא חטאת צהמה. אבל דם חטאת העוף אינו טעון כבוש, דזהוהו ענינא תשחט החטאת כתיב, פרט לחטאת העוף
- שאינה נשחטת: **ב.** אין דמה טעון כבוש – דכתיב אשר יזה מדמה, מדם כשרה ולא מדם פסולה: שעת הבשר – לזריקה: שלנה – שגן דמה: ושקבלו פסולין – גרסינן. ולא גרסינן ושזרקו, דהא אפילו חטאת כשרה שניתו דמה על גבי הבגד לאחור זריקת הדם אינו טעון כבוש, כדאמרין אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה: **ג.** נתנו מן הצואר – של צהמה על הבגד, אינו טעון כבוש. דכתיב אשר יזה, לא אמרתי

מקור חיים

- א.** יש גורסין כאן 'וזרקו', ורע"ב לא גריס ל' דאפילו חטאת כשרה שניתו דמה ע"ג בגד לאחור זריקת הדם

הַקָּרָן מִדָּם שֶׁכֶּבֶר הוּזָה עַל הַקָּרָן, וּמִן הַיְסוּד מִשִּׁירִיִּים שְׂרָאִיִּים לִישְׁפֹךְ עַל הַיְסוּד, אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס דְּכַתִּיב אֲשֶׁר יוֹה, פֶּרֶט לֹאֵלוּ שֶׁכֶּבֶר הוּזָה מִדָּמָם. נִשְׁפָּךְ מִן הַצּוּאָרֵב עַל הַרְצָפָה וְאֶסְפוּ, אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס, מִפְּנֵי שֶׁאֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס אֶלָּא הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בְּכָלִי, וְרֹאֵי לְהַזְזִיהִי. נִתְּזוּ עַל הָעוֹר עַד שֶׁלֹּא הִפְשַׁט, אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס דְּבַעֲיָן רֹאֵי לְקַבֵּל טוּמְאָה, מִשְׁהִפְשַׁט, טְעוֹן כְּבוֹס דְּכִיּוֹן שֶׁהוֹפְשַׁט, אִם חָשַׁב עֲלָיו לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּמוֹת שְׂהוּא, מְקַבֵּל טוּמְאָה, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, אֶף מִשְׁהִפְשַׁט אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס אִם לֹא חָשַׁב עֲלָיו, כִּיּוֹן שֶׁדִּיּוּן לֹא מְקַבֵּל טוּמְאָה. אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס אֶלָּא מְקוֹם הַדָּם וְלֹא כָל הַבְּגָד, וְדָבָר שֶׁהוּא רֹאֵי לְקַבֵּל טְמֵאָה וְרֹאֵי לְכְבוֹס:

הַקָּרָן וּמִן הַיְסוּד אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס. נִשְׁפָּךְ עַל הַרְצָפָה וְאֶסְפוּ אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס. אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס אֶלָּא הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בְּכָלִי וְרֹאֵי לְהַזְזִיהִי. נִתְּזוּ עַל הָעוֹר עַד שֶׁלֹּא הִפְשַׁט אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס. מִשְׁהִפְשַׁט טְעוֹן כְּבוֹס דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר אֶף מִשְׁהִפְשַׁט אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס. אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס אֶלָּא מְקוֹם הַדָּם וְדָבָר שֶׁהוּא רֹאֵי לְקַבֵּל טְמֵאָה וְרֹאֵי לְכְבוֹס:

אֶחָד הַבְּגָד, וְאֶחָד הַשֶּׁקֶל, וְאֶחָד הָעוֹר טְעוֹנִין כְּבוֹס בְּמְקוֹם קְדוּשׁ בְּעוֹרָה. וְשִׁבְרֵת כְּלֵי חָרָס שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ בּוֹ קְדוּשִׁים, כְּדַכְּתִיב וְכֵלֵי חָרָס אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשְׁכַּר, (ויקרא ו) בְּמְקוֹם

ד אֶחָד הַבְּגָד, וְאֶחָד הַשֶּׁקֶל, וְאֶחָד הָעוֹר טְעוֹנִין כְּבוֹס בְּמְקוֹם קְדוּשׁ וְשִׁבְרֵת כְּלֵי חָרָס בְּמְקוֹם

ר ב י נ ו ע ו ב ד י ה מ ב ר ט נ ו ר א

לֹא צִרְאֵי לְהוֹאֵה: מִן הַקָּרָן – שֶׁל מוֹזַח: וּמִן הַיְסוּד – מִן הַשִּׁירִיִּים הַרְאִיִּים לִישְׁפֹךְ עַל הַיְסוּד, וְאֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשְׁפָּכוּ עֲדִיּוּן. דְּמֵאֲחַר שֶׁנִּתְּזוּ מִמֶּנּוּ דָּמָה אֵין שִׁירִיִּים טְעוּנִים כְּבוֹס, דְּכַתִּיב אֲשֶׁר יוֹה, פֶּרֶט לֹאֵלוּ שֶׁכֶּבֶר הוּזָה מִדָּמָה: אִלָּא הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בְּכָלִי – מִה טַעַס קָאֵמַר, מִה טַעַס נִשְׁפָּךְ עַל הַרְצָפָה וְאֶסְפוּ אֵין טְעוֹן כְּבוֹס, לְפִי שֶׁאֵין טְעוֹן כְּבוֹס אִלָּא הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בְּכָלִי: וְרֹאֵי לְהוֹאֵה – לְמַעוּטֵי קַבֵּל פְּחוֹת מְכַדִּי הוֹאֵה בְּכָלִי זֶה וּפְחוֹת מְכַדִּי הוֹאֵה בְּכָלִי זֶה וְאֲחִ"כ עֲרַבְנָה, לֹא קִדְשֵׁי וְאֵין טְעוּנִין כְּבוֹס: עַד שֶׁלֹּא הוֹפְשַׁט אֵין טְעוֹן כְּבוֹס – דְּכַתִּיב עַל הַבְּגָד, מִה בְּגַד הַרְאֵי לְקַבֵּל טוּמְאָה, לֹאֵין לָךְ בְּגַד קָטָן שֶׁשְׂמוֹ בְּגַד שֶׁאֵינּוּ רֹאֵי לְקַבֵּל טוּמְאָה אִם חָשַׁב עֲלָיו לְכַלֵּי כְּמוֹת שְׂהוּא, אֶף כָּל הַרְאֵי

לְקַבֵּל טוּמְאָה, וְעַד שֶׁלֹּא הוֹפְשַׁט אֵינּוּ רֹאֵי לְקַבֵּל טוּמְאָה, וּמִשְׁהוֹפְשַׁט הוּא רֹאֵי לְקַבֵּל טוּמְאָה אִם חָשַׁב עֲלָיו לְעַשׂוֹת אוֹתוֹ מְכַסֵּה לְמַרְכָּזָה אוֹ לְכַסּוֹת צוֹ אִם הַמַּטָּה וְאֵינּוּ לְרִיךְ קִיּוּעַ: אֶף מִשְׁהוֹפְשַׁט – כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְּקַן לְהוֹיֹת כְּלֵי: אֵין טְעוֹן כְּבוֹס – דְּבַעֲיָן דְּצֵר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה שֶׁאֵין מְחוֹסֵר אִפְּלִי מִחֲשֵׁבָה: אִלָּא מְקוֹם הַדָּם – וְלֹא כָּל הַבְּגָד: וְרֹאֵי לְקַבֵּל טוּמְאָה – וְאֶף עַל פִּי שֶׁמְחוֹסֵר מִחֲשֵׁבָה. וְזַלְזָד שֶׁלֹּא יֵהָא מְחוֹסֵר מִלֵּאכָה. וְסַחֲמָה כְּרִי יְהוּדָה, וְכֵן הִלְכָה: וְרֹאֵי לְכְבוֹס – לְמַעוּטֵי כְּלֵי עֵץ. לְדַע"ג דְּמַקְצֵל טוּמְאָה הוּא אֵינּוּ רֹאֵי לְכְבוֹס, דְּצֵר גְּרִידָה הוּא וְלֹא צֵר כְּבוֹס: ד. בְּמְקוֹם קְדוּשׁ – צַעֲזֵה: וְשִׁבְרֵת כְּלֵי חָרָס בְּמְקוֹם קְדוּשׁ – דְּצֵר דְּכַתִּיב מְכַסֵּס צִמְקוֹס קְדוּשָׁה,

מְקוֹר חַיִּים

אֵינּוּ טְעוֹן כְּבוֹס. ב. דֹּאֵי נִשְׁפָּךְ מִן הַכְּלֵי, הָרִי רֹאֵי לְהוֹאֵה אִם חָזַר וְאֶסְפוּ, כְּדַתְּנָן לְעִיל פ"ג מ"ב. וְכַתּוּב: תִּמְהוּ דְּכַבֵּר שֶׁמַּעֲיָן דִּין זֶה מְנִיתוּ מִן הַצּוּאָר, וְעִי תְּפִא"י. ג. וְהָא דְּקַתְּנֵי וְרֹאֵי לְהוֹיֹת, לְמַעוּטֵי אִם קִיבֵל הַדָּם בְּשֵׁנֵי כְּלִים, פְּחוֹת מִשְׁעוֹר בְּכָל כְּלֵי וְאֲחִ"כ עֲרַבְנָה, שֶׁאֵינּוּ רֹאֵי לְהוֹיֹת. ד. דֵּהֵינּוּ שֶׁאֵינּוּ מְחוֹסֵר מִעֲשָׂה, וְאֶף שֶׁדִּיּוּן מְחוֹסֵר מִחֲשֵׁבָה, וְאֵתֵּיא כְּרַבִּי יְהוּדָה. ה. כֵּן צִרְיָן לְגַרוּס בְּרַע"ב, וְלֹא גְרִידָה. רֹאשׁוֹן לְצִיּוּן.

קדוֹשׁ וּמְרִיקָה וְשִׁטְיָפָה בְּכָלִי נְחֻשֶׁת בְּמָקוֹם קדוֹשׁ. זֶה חֲמֹר בַּחֲטָאִת מְקַדְּשֵׁי קְדָשִׁים: קדוֹשׁ. וּמְרִיקָה וְשִׁטְיָפָה בְּכָלִי נְחֻשֶׁת בְּמָקוֹם קדוֹשׁ. זֶה חֲמֹר בַּחֲטָאִת מְקַדְּשֵׁי קְדָשִׁים: שֵׁם בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. זֶה חֲמֹר בַּחֲטָאִת מְקַדְּשֵׁי קְדָשִׁים: כִּיבוֹס בַּגַּד שְׂנוֹרָק עָלָיו דֵּם!

בְּגָד שִׁינְצָא חוּץ לְקַלְעִים, נִכְנָס וּמְכַבְּסוּ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. נְטֻמָּא חוּץ לְקַלְעִים אַחַר שִׁינְצָא, וְאִי לַהֲכַנְיִסוּ בְּטוּמָא, קוֹרְעוּ בְּרַבּוּ וְנִטְהַר עִיזוֹ, וְנִכְנָס וּמְכַבְּסוּ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. כְּלֵי חָרֵס שְׂנוּבְּשֵׁל בּוֹ קְדָשִׁים שִׁינְצָא חוּץ לְקַלְעִים, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. נְטֻמָּא חוּץ לְקַלְעִים, נִקְבּוּ כְּשִׁיעוֹר שׁוֹרֵשׁ קִטְנָה לְטַהֲרוֹ מִטּוּמָאָתוֹ, וְנִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ:

ה בְּגָד שִׁינְצָא חוּץ לְקַלְעִים, נִכְנָס, וּמְכַבְּסוּ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. נְטֻמָּא חוּץ לְקַלְעִים, קוֹרְעוֹ, וְנִכְנָס, וּמְכַבְּסוּ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. כְּלֵי חָרֵס שִׁינְצָא חוּץ לְקַלְעִים, נִכְנָס, וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. נְטֻמָּא חוּץ לְקַלְעִים, נִקְבּוּ, וְנִכְנָס, וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ:

בְּלֵי נְחֻשֶׁת שִׁינְצָא חוּץ לְקַלְעִים, נִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוּטְפוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. נְטֻמָּא חוּץ לְקַלְעִים, פּוֹחֲתוֹ לְבַטֵּל מִמֶּנּוּ טוּמָאָתוֹ, חוֹחוֹ וּמַחְבְּרִיט, וְנִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוּטְפוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ:

ו בְּלֵי נְחֻשֶׁת שִׁינְצָא חוּץ לְקַלְעִים, נִכְנָס, וּמוֹרְקוֹ וְשׁוּטְפוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. נְטֻמָּא חוּץ לְקַלְעִים, פּוֹחֲתוֹ, וְנִכְנָס, וּמוֹרְקוֹ וְשׁוּטְפוֹ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ:

ר ב י נ ו ע ו ב ד י ה מ ב ר ט נ ו ר א

כְּשִׁנְקָרַע רְצוּ טַהוֹר: נִקְבּוּ – לְטַהֵרוֹ מִטּוּמָאָתוֹ. וְדוֹקָא נִקְבַּ כְּשִׁיעוֹר שׁוֹרֵשׁ קִטְנָה, דְּבִזָּה טַהַר מִטּוּמָאָתוֹ וְעַדִּין כְּלֵי הוּא וּמְקַיִם צוֹ מַלְוֹת שְׂצִירָה בְּמַקְדָּשׁ, אֲבָל אִם יִקְבַּ נִקְבַּ גְּדוֹל, דִּילָא מִתּוֹרַת כְּלֵי, שׁוֹב אִינוּ נִכְנָס, וְשׁוֹבְרוֹ, דְּרַחֲמֵנָא אֲמַר וְכֵלֵי חָרֵס אֲשֶׁר תְּצוּשֵׁל צוֹ יִשְׁבַּר, בְּשַׁעַת שְׂצִירָה יִהְיֶה כְּלֵי, וְהָאִי בְּשַׁעַת שְׂצִירָה לֹא הוּא כְּלֵי: וְ. פּוֹחֲתוֹ – דְּכֵלֵי מַתְכוּת אִינוּ טַהוֹר מִטּוּמָאָתוֹ בְּנִקְבַּ כֵּל שֶׁהוּא אֲלֵא בְּנִקְבַּ גְּדוֹל. וּמֵיָהוּ אֲחַר שִׁפְתָמוֹ. מְקַיֵּשׁ עָלָיו בְּזִקְרָנָם וּמַחְבְּרוֹ כְּדֵי שִׁחְזוֹר שֵׁם כְּלֵי עָלָיו. דְּבַשַׁעַת מְרִיקָה אֲרִיךְ שִׁיְהִי כְּלֵי:

כְּמִיז וְכֵלֵי חָרֵס אֲשֶׁר תְּצוּשֵׁל צוֹ יִשְׁבַּר, אֲתַקֵּשׁ שְׂצִירַת כְּלֵי חָרֵס לְכַזּוֹם, מֵה כְּזוֹם בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ אִף שְׂצִירַת כְּלֵי חָרֵס בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ: זֶה חוֹמֵר – אֲכַזּוֹם קִאִי: ה. בַּגַּד – שְׂנִיתוֹ עָלָיו דֵּם חֲטָאִת וְיֹאֵל חוּץ לְקַלְעִים: נְטֻמָּא חוּץ לְקַלְעִים – לֹאֲחַר שִׁינְצָא. וְאִי אֲפֶשֶׁר לְהַכְנִיֵס טוּמָאָה לְעוֹרָה: קוֹרְעוֹ – בְּרִצּוֹ. וְטַהוֹר מִטּוּמָאָה: וְנִכְנָס וּמְכַבְּסוּ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ – וְאִף עַל גַּב דְּצַגַּד שְׂנִטְמָא וְקָרְעוֹ בְּרִצּוֹ עַדִּין הוּא טוּמָאָתוֹ מִדְּרַצְנָן עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאֵר בְּחַצְרוֹ כְּדֵי רִחַצַּב קוֹדֵר, הִכָּא שְׂרִי לְהַכְנִיֵס לְעוֹרָה כְּדֵי לְקַיֵּם צוֹ מַלְוֹת כְּזוֹם, כִּיּוֹן דְּמַדְּאֹרִייתָא

מְקוֹר חַיִּים

ו. מְבֹאֵר הַלֵּחַן מִשְׁנֵה ז, וְהִיא שְׂאֵר מִתְכוּת. ז. מְרִיקָה וְשִׁטְיָפָה תַּנּוּן בַּהֲדִיא בְּסִמּוּךְ דְּשִׁיךְ בְּכָל הַקְּדָשִׁים, אֲבָל שְׂבִירַת כְּלֵי חָרֵס לְרִשׁׁי וְרַעׁבׁי שִׁיךְ בְּכָל הַקְּדָשִׁים וְלְרַמְבַּׁם רַק בַּחֲטָאִת. וְדִין כִּיבוֹס בְּגָדִים לְכוּׁעׁ שִׁיךְ רַק בַּחֲטָאִת. לְכֵן לְרִשׁׁי ״זֶה חוֹמֵר״ קִאִי רַק אֲכִיבוֹס, אֲבָל לְרַמְבַּׁם קִאִי גַם עַל שְׂבִירַת כְּלֵי חָרֵס, תּוּרַיִט. אֲבָל בְּמַלְאֲכַת שְׁלָמָה כָּתַב דְּבַחֲיִבּוּרוֹ כִּי הַרְמַבַּׁם דְּקִאִי גַם עַל מְרִיקָה וְשִׁטְיָפָה, דְּבַשָּׂאֵר קְדָשִׁים אַע״פ שְׂצִרִיכִים מו״ש, אֵין צִרִיכִים לְעִשְׂתוֹת בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ. ח. אֲבָל לֹא יוֹתֵר מִכֵּן, שֶׁלֹּא יֵאָבֵד שֵׁם כְּלֵי קוֹרֵם הַשְּׂבִירָה. רַעׁבׁי. ט. דְּבַשַׁעַת מְרִיקָה צִרִיךְ לְהִיּוֹת כְּלֵי.

אָהַד שְׁבִשָּׁל בּוֹ וְאָהַד שְׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתַח, אָהַד קָדְשֵׁי קְדָשִׁים וְאָהַד קְדָשִׁים קְלִים, טְעוּגִין מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, קְדָשִׁים קְלִים אֵינָן טְעוּגִין מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה וְסָגִי בְּהַגְעָלָה. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר אִם בִּשָּׁל בּוֹ מִתְחַלֵּת הֶרְגֵּל וְבִשָּׁל בּוֹ אֵת כָּל הֶרְגֵּל בְּלֹא מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים עַד סוּף זְמַן אֲכִילָה^{יא} יִבְשַׁל בּוֹ, וְאֲחֵכִי נַעֲשִׂית נוֹתֵר וְחֵיִיב לַעֲשׂוֹת מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה. מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה. מְרִיקָה בְּמְרִיקַת הַכּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה שֶׁטַעַן הִדְחָה בַּפְּנִים, וְשִׁטְפָּה בְּשִׁטְפַת הַכּוֹס מִבַּחוּץ. מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה בְּצוּגָן^{יב}.

ז אָהַד שְׁבִשָּׁל בּוֹ וְאָהַד שְׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתַח אָהַד קְדְשֵׁי קְדָשִׁים וְאָהַד קְדָשִׁים קְלִים טְעוּגִין מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר קְדָשִׁים קְלִים אֵינָן טְעוּגִין מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר אִם בִּשָּׁל בּוֹ מִתְחַלֵּת הֶרְגֵּל וְבִשָּׁל בּוֹ כָּל הֶרְגֵּל. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים עַד זְמַן אֲכִילָה. מְרִיקָה וְשִׁטְפָּה, מְרִיקָה בְּמְרִיקַת הַכּוֹס וְשִׁטְפָּה בְּשִׁטְפַת הַכּוֹס. מְרִיקָה (בַּחֲמִין) וְשִׁטְפָּה בְּצוּגָן.

ר ב י נ ו ע ו ב ד י ה מ ב ר ט ו ר א

כקדשים. אצל קדשים קלים שוין הן לקדשי קדשים לכל תורת מריקה ושטיפה. וזפירוש מריקה ושטיפה נחלקו תנאים דברייתא, יש שאומר מריקה הגעלה צחמין ושטיפה צלוגן. ויש מי שאומר מריקה ושטיפה שחיהן צלוגן לצתר הגעלה, כדמתן לקמן בסמוך, אלא שמריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס, שזה מבחוץ וזה מצפנים, כלומר שטיפה מבחוץ ומריקה מצפנים. והלכה כדברי האומר מריקה צחמין ושטיפה צלוגן: יבשל בו (ח) כל הרגל – צלא מריקה ושטיפה, ולבסוף ימרוק וישטוף. לפי שכל יום נעשה גיעול לחצירו, דמתוך ששלמים מרודים צרגל אין צלוע שלהן נעשה נותר, שהרי זמן שלמים לשני ימים, וכי מצבל ציה שלמים האידנא והדר מצבל ציה שלמים למחר משלמים שנשטפו ציום המחרת, פולט מה שצבל אתמול וצולע מן האחרונות, נמצא שאינו צא לידי נותר: וחכמים אומרים עד זמן אכילה – שלא יהא צין סוף הצשול לתחלת מריקה ושטיפה אלא זמן אכילה צלצד ולא יותר מזה. דכתיב ומרוק ושוטף, וכתיב כל זכר צכהניס יאכל אותה, ולמה סמכן הכחוב

ז. אחד שעירה לתוכו רותח – מדכתיב (ויקרא ז) וכלי חרס אשר תבושל בו ישצר, דסמך ישצר אלל צו, ולא כתיב ואם צכלי חרס תבושל ישצר, למדרש, אם נצלע צו מכל מקום ישצר: קדשים קלים אינן טעונים מריקה ושטיפה – מודה ר' שמעון דצעו הגעלה צרותחין, שהרי הטעם הצלוע נעשה נותר ופולטו לאחר זמן צהיתר אם לא יגעילנו. ומותרת מריקה ושטיפה הוא דממעט ר' שמעון לקדשים קלים, דמריקה ושטיפה דקדשי קדשים צריך שיהיה צמים ולא ציין ולא צמוג, ואם צשל צמקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי, וצריכים מריקה צחמין ושטיפה צלוגן. ואילו קדשים קלים לר' שמעון מגעילן אפילו ציין ואפילו צמוג רותחים, דלא קפדינא אלא להגעיל אצסור הנצלע, ואין צריך להגעיל אלא מקום הצשול צלצד, ואחר ההגעלה אין צריך שטיפה צלוגן, דכל הנך גזרת הכחוב נינהו צחטאת וצקדשי קדשים, ולא צקדשים קלים. ואין הלכה כר' שמעון. דדוקא תרומה ממעטינן מכל הני דאמרן דכתיב יאכל אותה, ותניא, אותה פרט לתרומה שאין לה תורת מריקה ושטיפה

מקור חיים

י. ס"ל מתוך שיש שלמים מרובים ברגל, כל יום נעשה גיעול לחצירו, ואינו בא לידי נותר. יא. בתוי"ט כתב דרש"י ותוס' ס"ל דרק אחר שנעשה נותר חייב לעשות המוש"ט, אבל להרמב"ם יש שיטה אחרת בזה, ולדידי' עושים המוש"ט מיד אחר אכילתו, וכ' התוי"ט שנראה לו שהרע"ב כאן פ"י לפי שיטת הרמב"ם. יב. בספרים שלנו איתא מריקה בחמין ושטיפה בצוגן, אבל הרע"ב כ' לעיל דגרוסינן מריקה ושטיפה בצוגן, ובתוי"ט כ' שכן

והשפור והאספלא מגעילן בחמין:

והשפור והאספלא מגעילן בחמין:

ח בשל בו קדשים וחלין או קדשי קדשים וקדשים קלים אם יש בהן בנותן טעם הרי הקלים נאכלין בחמורין ואינן טעונין מריקה ושטיפה ואינם פוסלין במגע. רקיק שנגע ברקיק, וחתיקה בחתיכה לא כל הרקיקין ולא כל החתיכות אסורין אינו אסור אלא מקום שבלע:

בשל בו בכלי קדשים וחלין, או קדשי קדשים וקדשים קלים, אם יש בהן בהחמור שבהן בנותן טעם כדי ליתן טעם בהקלים, הרי הקלים נאכלין בחמורין, מתניתין חסורי מיחסורא והכי קתני לפני מן הקלעים, ליום ולילה, וטעונים מריקה ושטיפה, ופוסלים במגע ר"ל אם החמור הי' פסול גם הקל נפסל ואם נגע הקל במאכל אחר פוסלו אם נבלע בו ממנו. אין בהם בנותן טעם, אין הקלים נאכלים בחמורים, ואינן טעונין מריקה ושטיפה, ואינם פוסלין במגע. רקיק פסול שנגע ברקיק כשר, ובלע הכשר מן הפסול, וחתיקה פסולה בחתיכה כשרה, לא כל הרקיקין ולא כל החתיכות אסורין, אינו אסור אלא מקום שבלע וחותר ממנו כדי נטילה, והשאר כשר:

ר ב י נ ו ע ו ב ד י ה מ ב ר ט נ ו ר א

לומר לך שממתין ומן אכילה בלעד והדר עזיד ליה מריקה ושטיפה זו ציוס מיד. והלכה כחכמים: האסבלה – גראדיל"א בלע"ז. והיא עשויה כעין שזכה וזולין עליו זלי: מגעילן – נחמין: ח. הרי הקלים נאכלין בחמורים ואינן טעונין מריקה – מתניתין חסורי מחסורא והכי קתני, אם יש בהן בנותן טעם הרי קלים נאכלים בחמורים לפני מן הקלעים

ליום ולילה וטעונים מריקה ושטיפה ופוסלים במגע. אין בהן בנותן טעם אין הקלים נאכלים בחמורים ואין בהן מריקה ושטיפה ואין פוסלים במגע. ומתניתין ר' שמעון היא דלאמר קדשים קלים אין טעונין מריקה ושטיפה, הלכך כשלא נתנו טעם קדשי קדשים בקדשים קלים אין טעונים מריקה ושטיפה: רקיק – פסול, שנגע ברקיק כשר, ובלע הכשר מן הפסול:

מקור חיים

גם גירסת רש"י. אבל הרמב"ם גורס כגירסת הספרים ומשום הכי גם מפרש אחרת הא דמריקת הכוס ושטיפת הכוס. ובגמרא (דף צז). פליגי רבי ורבנן בברייתא אי מריקה בחמין או בצונן, ולמ"ד בצונן צריכים הגעלה לפני המוש"ט. יג. גם שאר הכלי מתכות צריכים הגעלה בחמין לפני מריקה ושטיפה, והא דנקט הני, אי משום דאלו לא צריכים מוש"ט, וכוונת התנא לומר שצריכים רק הגעלה. אי משום דס"ד דהיו צריכים ליבון כיון דתשמישן על האור ממש, קמ"ל דלא. ועי' תפא"י. יד. מתני' כר"ש דמשנה ז' דלית לי' מריקה ושטיפה בקדשים קלים, ולפ"ז הא דתנן ברישא קדשים וחולין, ר"ל קדשי קדשים. עי' תפא"י.